

Nagy-Kálózy Eszterrel

CSEKE-HORÁNYI ANNA

Nagy-Kálózy Eszter színművésznő 1988-ban végzett a Színház- és Filmművészeti Főiskolán, Kerényi Imre osztályában. 1986 és 1988 között a Madách Színház tagja, 1988-tól 1990-ig a kaposvári Csiky Gergely Színház színművésze volt. 1990 és 1993 között a Radnóti Színházban lépett fel, 1993 és 1997 között a Művész Színházban és a Thália Színházban szerepelt. 1997-től 1998-ig a Kelemen László Színkör, majd 1998-tól 2002-ig az Új Színház tagja volt. 2002-től 2004-ig a Nemzeti Színház, 2004-től 2006-ig a Soproni Petőfi Színház tagja, 2006-tól 2013-ig szabadúszó, 2013-tól a Nemzeti Színház társulatának tagja. Kiváló, érdemes művész, Jászai Mari és Prima Díjas.

Tavaly szeptemberben volt a Szentivánéji álom bemutatója a Nemzeti Színházban, amelyben egyszerre két szerepet játszik: Titániát, a tündérkirálynőt, illetve Hyppolitát, az amazonok királynőjét. A két szerep azonban csak David Doiashvili rendezésében válik eggyé, akinél a vígjátékból tragédia, az álból valóság lesz. Hogyan fogadta ezt az újszerű rendezői koncepciót?

A Szentivánéji álom egy nagyon érdekes darab és sokféle megközelítése létezik. Láttuk már mesejátékként is, és ha csak a mi előadásunkra gondolok, amelyben sok-sok tragikus elem is megjelenik, valóban nagyon-nagyon más értelmezésekkel találkozhatunk. A színészek sokszor félnek tőle, leginkább a két királyi tündéralak, Oberon és Titánia szerepétől. A két mesebeli figura szokványos, nagyon is valóságos házastársi civódásai Doiashvili rendezésében valójában nem is kifejezetten civódások, sokkal inkább nagyon mélyről fakadó sérelmek, hiányok, vágyak megjelenítése. A darab legfontosabb kérdése az, hogy mi az igazabb, az álom vagy a valóság, és hogy miként fonódik mindez össze, akár akaratumk ellenére is? A vágyálmaink, a legbensőbb gondolataink vagyunk-e inkább, vagy pedig az az élet, amelyet a mindennapokban élünk, azok a helyzetek, amelyekben a hétköznapokban létezzük? Persze ezek a gondolatok nem újkeletűek, Jan Kott értelmezése óta gyakran játsszák ezt a darabot így, tehát nem véletlenül fonódik össze Theseus-Oberon, Hyppolita-Titánia szerepe. De David Doiashvili rendkívül következetesen végigvezeti ezt a gondolatot egészen az utolsó képig, amelyben a mesteremberek az általuk előadott mű során a szerelmespárok és a tündérvilág álmokképeiből vezetik le az addigi történéseket, és ahol végképp egybemosódik a valóság és az álom, és ezáltal egy nagyon egyedi és újszerű megfogalmazását látjuk a darabnak. Amit a rendező szövegszerűen hozzátett a műhöz, az a darab végén levő Shakespeare-sonett, amely Theseus gondolatait fejezi ki. Még a gyulai próbák alatt mondta Horváth Lajos Ottó (Theseus és Oberon szerepében), hogy annyi gondolatot, feladatot kapott ott a két szerep megformálásához, amennyit a darab elolvasásakor nem is látott benne. Ezzel én is ugyanígy voltam. Sosem kedveltem különösebbképpen ezt a darabot, sosem említettem

volna Titániát a vágyott szerepek listáján. Most mégis nagyon szeretem játszani, örülök, hogy Titánia az enyém lett. Doiashvili rendezésében Titánia sejtí és érzi, hogy az álomképben Oberon csak játszik vele és direkt kuszálja össze a szálakat, de Titánia egyszerre csak a visszájára fordít mindent, vagy Doiashvili gondolatával élve éppen a legbensőbb, mélyről fakadó vágyaink fordítanak visszájára mindent, azok a vágyak, amelyek ellen nem tudunk, és egy idő után már nem is akarunk mit tenni. És ez így sokkal fájdalmasabb és tragikusabb. A Szamár-Titánia jelenet végén, amelyben Oberon végig jelen van, a tündérkirály rájön, hogy kicsúszott a kezéből az irányítás, mivel a két lény között valami olyasmi született meg, ami fölött nincs hatalma. Ez a gondolat irányítja a későbbi történéseket. A színpadon az a csodálatos, hogy amikor megértjük a rendező gondolatait, akkor kezdünk mi, színészek igazán létezni. Nem pusztán instrukciókat hajtunk végre, hanem életre kel a szerep és elkezd magától működni. Rengeteg ötlet jut ekkor eszünkbe, és ezzel megkezdődik a megvalósítás izgalmas szakasza. Például egyszer csak megfogom a darabban azt a törvénykönyvet, amelyet előzőleg, még az előadás elején The-seus az arcomba tartott — jelezvén, hogy a szigorú szabályokat be kell tartani —, és kitépek egy lapot a könyvből, mert ekkor Hyppolita már tudja, hogy annyira elbűvölte a férfit, hogy akár meg is változtathatná, át is írhatná a törvényeket. Davidnak nagyon tetszett, amikor ezt a rögtönzött jelenetet az egyik próbán megcsináltam, és kérte, hogy tartsuk meg az előadásban is.

Emberként és színész-ként egyaránt kiegyensúlyozottnak, megfontoltnak, alaposnak tűnik. Mennyire komponálja meg a szerepeket, mennyire nehéz az Ön számára az ösztönös, a nem tudatos tevékenységek megjel-nítése a színpadon?

A színész mindig ennek a két dolognak az együttműködéséből dolgozik. Van bennem ösztönös és tudatos én is, melyek váltják egymást. A próba is ennek a váltakozásnak a jegyében zajlik. Az olvasópróbán a színész még kevesebbet tud a szerepről, ez eleinte mindig egy folyamatos keresés-kutatás, tudatos szerkesztés és ösztönös akciók, reakciók vegyülete, de az előadás elkészültekor ideális esetben már egy tudatosan felépített, megalkotott művészetről van szó. Ahogy Taub János mondta, a művészet művi dolog. Nem a valóság, nem is kell olyannak lenni, mint a valóság, hiszen a lényegét különböző eszközök használata által mutatja meg. A színész is egy ilyen eszköz, amit a személyiségünk alakít, formáz, ezért nincs két egyforma színész. Mindenképpen benne vagyunk mi magunk is a szerepeinkben, benne vannak a saját gondolataink is a rendező gondolataival együtt. Bonyolult, összetett, gyönyörűség feladat színésznek lenni.

Az És Rómeó és Júliában is több szerepbe bújik. Tizenöt éve játszószák Rudolf Péterrel ezt a darabot, és túl vannak több mint öt-száz előadáson. Mi az,

Ez egy átirat, illetve egy meghúzott Shakespeare-darab. Vámos Miklós keresett meg bennünket azzal az ötlettel tizenöt évvel ezelőtt, hogy van-e kedvünk egy ilyen játékban részt venni. Természetesen volt. Ő eredetileg azokat a jeleneteket hagyta benne, amelyekben két szereplő volt, és nagyon érdekes, de így is teljesen érthető a mű. Aztán elkezdünk dolgozni rajta, és egyszerre csak azt vettük észre, hogy visszateszünk bizonyos jeleneteket, mert úgy

ami még ennyi idő után is mozgatja Önöket ebben az előadásban, amely végeredményben egy két színészre és több szerepre írt, kötött formájú darab?

érezzük, hogy fontosak nekünk, ha nem is dramaturgiai szempontból, de a darab érzelmi kibontakozása szempontjából. Viszont arra is rájöttünk, hogy sok helyen ezekben a jelenetekben többen is jelen vannak a színpadon egyszerre, így sodródtunk afelé, hogy nem hagyományos rendszerben fogjuk elmesélni a történetet, hanem ki találunk egy olyan eszközzel megteremtett világot, amelyben ez az előadás megvalósítható. Hiszen nem pamfletet akartunk csinálni: mi a darabot akartuk eljátszani. Ebben nagy segítségünk volt Horgas Ádám rendező, koreográfus. Kötött a darab formája, valóban, gesztusaiban, mozgásában mindenképp, hiszen rengeteg jel van benne, amelyeket pontosan kell használni. Szeretem az ilyen erős formákra épülő előadásokat is. Nem kérdés számunkra, hogy mennyire szeretjük az *És Rómeó és Júliát* játszani, ugyanakkor sok-sok félelem is van már bennünk, hiszen az évek során mi sem lettünk fiatalabbak. Ilyenkor azzal vigasztalom magam, hogy ami elveszik az egyik oldalon, azt talán pótolja a másik, hogy mi magunk tapasztaltabbak vagyunk, és hogy talán színészként is fejlődöttünk ennyi év alatt. Ez az előadás komoly tréning is, mind fizikai, mind szellemi értelemben. Én szeretem, ha egy színész „formában” tartja magát, és ez az előadás erre rákényszerít. Ez feladatunk, kötelességünk. Nekünk a testünk is egy eszköz, bármily ridegen hangzik is ez. Azzal, amikor ez az előadás megy, mindig nagyon feszült vagyok, talán azért, mert féltett kincsem ez a darab, és szeretnék minden este méltó lenni arra, hogy eljátszhatom. Ezután az előadás után mindig azt érzem, hogy megszületik a katarzis. Bennem is. Jó érzésekkel jövök ki a színházból. Ez a mi drogunk. Egy jó előadás, egy jól sikerült este.

Mi az, ami a leginkább foglalkoztatja egy szerep megformálásánál?

Bármennyire zárkózott, komoly, megfontolt embernek tűnök, nem vagyok az. Nyilván ez az én álcám, a védekezésem, ami mögött elbújhatok. A színészet azt az éneket birizsgálja, amelyről valóban azt gondolom, hogy én vagyok. Pontosan azt az éneket, amilyen gyerekként is voltam, a folyamatos játékot, a keresés-kutatást, a száz fokon való égést. Azt hiszem, hogy a színház különösen a jelenidejűsége miatt nagyon érdekes játék, hiszen valamit, amit már a próbákön megalkottunk, mindig jelen időben kell megfogalmazni. Újra és újra meg kell keresni a gondolatokat, amelyek a játékot előhívják: egy új felfedezés, egy újabb sors, pszichológia, önismeret, tapasztalat, örömök, bánatok, fájdalmak, érzések, gondolatok kerülnek elő, amelyek korábban nem fogalmazódtak meg. Aztán jönnek az előadások. Vannak felemelő esték, vannak, amelyek kevésbé sikerülnek, azok mindig nagyon megviselnek, de ez hozzátartozik a szakmánkhoz, hogy a mindennapi kudarcokat feldolgozzuk; és másnap új nap, új kihívás, és nekünk töretlen erővel kell tovább dolgoznunk. Mindig színész akartam lenni, mindig azt gondoltam, hogy ez az én utam, és a mai napig hálás vagyok, hogy ez megadott nekem. Szeretek dolgozni és tudom cipelni a terheket. Gyerekkoromban atléta voltam, megtanultam nem feladni a küzdelmeimet.

Felnőttként sokszor lefutottam a félmaratont, gyakran edzésképp akár harminc kilométert is. Mindig megpróbálom feszegetni a határokat, olyat csinálni, amit még soha, odáig elmenni, ameddig még soha. És ha van erre egy külső szem, egy rendező, aki ezen az úton terelget, az szárnyakat adhat egy színésznek. A mi utunk, és biztosan mindenki másé is, de a szerepek által a miénk talán még inkább, egy folyamatos önismereti tanulmány. Ha civilként kell színpadra mennem, remeg a lábam, és nem tudom, hogyan fogok két értelmes mondatot elmondani, de színészként, egy szerepbe bújva számomra minden egyszerűbb. A színház, miközben nevel, elkábít, megnevetet, megríkat, katarzist okoz, magára a színészre is folyamatosan hatással van. A szerepek bennünk maradnak, a sorsokat hordozzuk. Van, hogy a szerepek tanítanak engem, van, hogy én tudom gazdagítani a szerepet. A *Szentivánéji álomban* David Doiashvili olyan gondolatokat vetett fel, amelyekről nem gondoltam, hogy ebben a darabban benne vannak. De neki nagyon fontos volt, hogy a férfi–nő viszony bonyolultságát megfogalmazzuk, és szerintem különleges is lett, ahogy ilyen mélyen beleásott ennek a darabnak a kapcsán.

Egyetért a politikai színházzal?

Nem, egyáltalán nem. Olyan értelemben nem, hogy jobb vagy baloldalra álljon-e egy színház. Olyan értelemben igen, hogy a színháznak van véleménye, ehhez keres darabokat, ezeken keresztül beszél a világhoz fűződő kapcsolatáról. Van liberálisabb eszméket megfogalmazó színház, van konzervatívabb színház, mindegyik jó, csak esetleg más gondolatokat ébreszt bennünk, egy-egy darab kapcsán más kérdéseket tesz fel. De mindkettő jó, és hogy ki melyiket választja, azt az ember ízlése, neveltetése dönti el. Én bizonyos kérdésekben konzervatívabb vagyok, bizonyos kérdésekben liberális. Én magam nem akarok politizálni, bár sokszor nehéz megállni. Én csak tisztességes akarok maradni, nyitott és befogadó, azt akarom, hogy hinni tudjak az emberekben, a színházban, és ne váljak cinikussá. Ilyen kis céljaim vannak. Ügyekért szeretnék harcolni, a saját eszközeimmel. Nem akarok olyan területre tévedni, amelynek a szabályait nem ismerem, és nem is akarom megismerni. Olyan sok fontos művet olvasunk mi színészek, hogy ha csak azzal a rengeteg gyönyörű gondolatokkal próbálunk meg együtt élni, és azok nevében élni, ezzel már többet tettünk, mint a politika. Az igazságot nem meghatároznunk és kisajátítanunk kell, hanem megkeresnünk. A Nemzeti Színház — most már úgy tűnik — mindig a politika kerettüzeiben lesz, de nem a politikát kell szolgálnia, hanem a nézőket.

2013-tól a Nemzeti Színház művésze. Mi-nek köszönhető, hogy a társulat tagja lett, és milyen lehetőséget lát ebben?

2002 és 2004 között már egyszer voltam a Színház tagja, akkor Schwajda György szerződtetett, akit nagyon szerettem; fájdalmas, hogy soha többé nem dolgozhatunk együtt. Most Vidnyánszky Attila hívására jöttem. Korábban már dolgoztunk együtt itt a Nemzeti Színházban, Melinda voltam a *Bánk bán* előadásában tíz évvel ezelőtt, de később is találkoztunk, dolgoztam vele Debrecenben is. Mindig ked-

veltem a színházát. Szeptemberben volt a bemutatója a *Fehér felhőnek*, pontosabban a *Fekete ég — A fehér felhő* című előadásnak. Izgalmas, érdekes munka volt. A *Fehér felhő* egy Molnár Ferenc egyfelvonásos darab. 1916 óta, a darab ősbemutatója óta nem játszották. Attila az első felvonásban a háború borzalmáról készített egy nagyszabású víziót, benne van Ferenc József, Tisza István, én, mint egy színész, aki Jászai Mariként, Fedák Sáríként szólalok meg benne, a katonák, a szeretteik, az akkori politika. Rengeteg információ rejlik az előadásban, miközben tele van érzelmekkel. Ezért szeretem Attila színházát. Különleges világa van. Mindig pereg előtte egy film, amit színházi eszökkel kell megfogalmazni. Sok csodálatos zenét használ, ezzel is erősíti a hatásokat. Expresszív, gyönyörű képeket alkot. Érződik, hogy nem a mi polgári színházunkon nevelődött. Megfrissíti a mi hagyományainkat. Ez nagyon jó. A Nemzeti Színházban most újra reményem van olyan szerepekre, amelyek már nagyon hiányoztak nekem. Csehov, Shakespeare, Kafka, Márai... Olyan szerepek ezek, amelyeket szabadúszóként nem tudnék eljátszani.

Színházi pályafutása elején inkább naivát játszott, később drámai színésznőként tartották számon, aztán egyre több vígjátékban és zenés darabban szerepelt. Már nagyon fiatalon, másodéves hallgatóként filmekben láthatuk. Mennyit változott a színházról és a filmről alkotott felfogása az idők során?

Vidéken nőttem fel, így színházba keveset jártunk, kevesebbet, mint amennyit szerettem volna. Rengeteg könyvünk volt, rengeteget olvastunk. Édesanyám imádta a színházat, sőt, színész, színésznő szeretett volna lenni, így természetesen én is színész, színésznő szerettem volna lenni. Valószínűleg attól, hogy a színház kevésbé volt benne a mindennapi életünkben, azt gondoltam, hogy ha nagy leszek, nyilván filmszínésznő leszek. Amikor viszont az ember főiskolára jelentkezik, megtudja, hogy ez nálunk nem így van, itthon a színész színházi színész lesz, és ha szerencséje van, akkor tud filmezni is. Lehet, hogy azt vettem észre bennem, hogy mindig filmben gondolkoztam, és talán ezért kezdtem el sokat forgatni. Gyönyörű iskola volt, nagyon szerettem csinálni, és nem is találtam nagyon sokáig a színpadon a helyemet. A filmekben már az is elég, ha az ember ösztönei jól működnek, ha csak a szem tükrözi a gondolatot. Mások a filmes eszközök, másfajta tudást jelent ez, mint a színház. A film nem követeli meg, hogy rögzíts egy-egy gondolatot, a pillanat pontos megtalálása már elegendő, és soha többet nem kell azt újra megcsinálnod. A színházban, ha szerencsés vagy, akár háromezreszer is megismételheted. Másképp építesz egy szerepet a színházban, másképp a filmben. Én eleinte sokkal otthonosabban éreztem magam a film világában. A színház akkor kezdett igazán izgalmassá válni a számomra, amikor a Művész Színházban találkoztam Taub Jánossal. Ő egy igazi mester volt.

Mi volt az, ami megragadta az említett Taub János Kossuth-díjas rendező, színházigazgató, színházpedagógus munkájában?

A személyisége — az, hogy úgy tanított, hogy közben „emberből volt”. Fantasztikus volt, ahogyan dolgozott, ahogyan felépítette, megszerkesztette az előadását, és ahogy annak kapcsán a színházról beszélt. Mint rendező nagyon pontosan tudta, hogy a hatás hol fog kulminálni az előadásban, építgette-építgette a darabot, majd egyszer csak csattant valahol. Hihetetlen humora volt és olyan

mondatok hangoztak el tőle akkor, amiket én még a főiskolán sem hallottam. Nagyon izgalmas volt, hogy Taub János miként adott formát egy jelenetnek. Először kérte a formát, utána kezdtük el csak állapotokkal megtölteni, mindig gazdagabban és sűrűbben megfogalmazni. Lehetett ez csak egy pohár víz letevése az asztalra; annak is pontosan megvolt a koreográfiája és a tartalma. Nem lehetett egyik nap így, másik nap úgy csinálni, és miután már megértettük őt, nem is kerestünk ehhez más formát. Vakon megbíztam benne. És a bizalom nagyon fontos dolog. Nem kell mindenért felelősnek érezned magad, csak a saját feladatodért. Én az elején nem is száz, hanem inkább kétszáz fokon próbáltam égni, mert nekem az volt az általános jelenlét. Ő viszont megtanított arra, hogy van, amikor elég a nyolcvan, elég a hetven és van olyan, hogy teljesen nullára kell redukálni magunkat. Minden egyes helyzetnek, minden egyes mondatnak meg kellett találni a megfelelő állapotát. Tőle hallottam először, hogy a mondatokat hogyan kell megszerkeszteni, és hogy milyen lesz tulajdonképpen a szerep szövegbeli zenéje. Volt Taub Jánosnak olyan rendezése, a *Szerelem a Krímben* című Mrożek-darab, amelynél alig vártuk, hogy bemenjünk a színpadra, egyszerűen annyira szerettük játszani, szerettük együtt játszani. Az első felvonása egy Csehov-„paródia” volt, melyet olyan különlegesen szerkesztett meg János, olyan pontosan, hogy amikor létrejött az az állapot, mi bementünk a színpadra és nem is kellett játszani, csak élni a deszkákon, minden olyan magától értetendővé vált.

Játszott nagy szerepeket: Nórát, Melindát, Desdemonát alakította színpadon, Karády Katalin és Csinszka volt a filmvásznon. Volt olyan szerep az életében, amiért küzdött vagy küzdenie kellett?

Engem megtaláltak a dolgok. Nem emlékszem, hogy én választottam volna szerepet. Nem erősségem az önmenedzselés. Persze más szabadúszóként létezni, és más dolog egy társulathoz tartozni. A Nemzeti Színház előtt nyolc évig szabadúszó voltam, de ott sem én kerestem a helyzeteket, hanem például Puskás Tamás. Ő minden évben újabb és újabb darabokat vett elő a Centrál Színházban, és mindig megkérdezte, hogy van-e kedvem benne játszani — és persze volt. Így végül is tiszteletbeli tag lettem. Ha valami hiányzik az életemből, az Csehov, mivel eddig csak a *Sirályt* játszottam, még a pályám elején. Én szeretek társulathoz tartozni, és szeretem, ha az energiák összeadódnak. A színészi áskálódások, a színészi irigység vígjátéki ábrázolása szórakoztató, de én magam sosem dolgoztam ilyen közegben. Lehet, hogy ebben is szerencsém volt. Hogy mekkora egy szerep, sosem érdekelt! Sőt, az egyik legkedvesebb emlékem épp egy kis epizódhoz kötődik. A Csiszár Imre által rendezett *Rozsdamentőben* játszottam Csele Julit. Férjem máig emlegeti azt a pár másodperces helyzetgyakorlatot, mikor a kocsmából kidobott Juli, terhesen, jó nagy pocakkal, feltápászkodik a földről és megpróbál visszatámolyogni a kocsmába. Egy szó sem hangzik el, csak a kétségbeesett küzdelmét látjuk. Nagyon szerettem. Fontos mozzanat ez a színészi életemben, ezekért a pillanatokért érdemes csinálni.

Az utóbbi években egyre többet játszik zenés darabokban, énekel, fuvalázik a színpadon, és még egy operettben is láthattuk.

Játszott Claudel Angyali üdvözlésében, amelyet az istenhit, a szerelem és a vakhit gyötrelmei hatnak át. Mennyire tudott azonosulni a szerepével?

Milyen szerepet tölt be életében a hit, és milyen módon jelenik meg — ha megjelenik — a mindennapokban?

Milyen tervek foglalkoztatják újabban?

Nagyon szeretem a zenét. Mindig elbűvöl, ha valaki jól énekel. A zene rögtön érzelmeket vált ki az emberekből, ezért ennyire népszerű műfaj. Az embereknek pedig szükségük van az érzelmekre. Öt-hat éve folyamatosan énekelek, elsősorban a kocsimban, de otthon is, állandóan. Nálunk a családban mindenkinek köze van a zenéhez, én magam is három évig hegedültem, három évig fuvaláztam, úgyhogy a család ezt nagyon türelmesen viseli. Ma már talán bátrabb vagyok ennyi év gyakorlás után, bár a hangot képezni folyamatos feladat. Mint az izmok edzése. Örülök, hogy ezek a zenés darabok megtalálták az utóbbi időben.

Hosszú-hosszú évekig volt műsoron, és szerintem mindannyiunkra hatott a darab és ennek a kis közösségnek a szellemisége is, akik játszottuk. Lehetetlen körülmények között jött létre, és sokszor lehetetlen körülmények között adtuk elő, de annyira fontos volt nekünk, hogy ez a mű megszólaljon és eljusson azokhoz az emberekhez, akik erre kíváncsiak, hogy bejártuk vele az egész országot, a legapróbb településekre. Az előadás közben mindig valamiféle küldetésstudatot éreztünk, egyszerre volt benne az a fájdalom, ami ebből a darabból szól és maga a csodálatos írás. A mű nagyon érthetően beszél a különbségről, egy öntörvényű és egy istentörvényű emberről, akik egy testvérpárt alkotnak, és arról, hogy miért nem találja a helyét az, aki csak a saját akaratát kívánja érvényesíteni és nem hallgat senkire, semmire, a Jóistenre sem. Az *Angyali üdvözlés* csodálatosan szép írás.

Nem neveltek vallásosan, de ez nem jelenti azt, hogy nincs bennem erős hit, hit Istenben, az emberekben, a jóban, a színházban, az élet sok-sok területén. E nélkül nem lehet valaki művész. Nem járok templomba, de tudom, hogy a hit nagyon fontos kapaszkodó. Jó tudni, hogy van Isten, hogy rábízhatom magam. Nem kell állandóan azt éreznem, hogy nekem kell irányítanom a sorsom.

Azt az örömet keresem máig, amit a pályája elején érez az ember, hogy színpadra léphet, hogy megmutathatja önmagát. Annyira szeretem és tisztetem a színházat, hogy nem akarom minden áron csinálni, csak ha megvan benne ez a csodaérzet. Csak úgy, fizetésért, vagy jobb híján nem akarom csinálni. Ha elvonnék tőlem ezt az érzést, vagy bármilyen okból elvonnék tőlem a teret, azt hiszem, nem ijednék meg. Sok minden izgat a világból. Persze ez csak egy reakció lenne egy kellemetlen helyzetre, alapvetően ez az életem. Erre szerződtem. A tervekben persze ott egy békés öregség, unokák. A család mindig is ugyanolyan, sőt talán fontosabb tényező volt az életemben, mint a szakma. Ha majd ülök egy karosszékekben és horgolok (mert szeretek horgolni), lesz mire emlékezni. S bár szakmai szempontból örök elégedetlen vagyok, tisztában vagyok azzal, hogy mind a szakmámban, mind a magánéletemben sok ajándékot kaptam a sorstól.

Élete végéig tartó állandó szerepe az anyaság. Három gyermeket nevelnek Rudolf Péterrel. Miként hatottak az életére és hivatására a gyermekek, akiket a legnagyobb büszkségeinek tart?

Egyrészt nagyon megbízom bennük, megbízom az értékítéletükben, nagyon szeretem, amilyenek, és ahogyan gondolkoznak. Mindhároman mások, de van bennük valami olyan egészséges morális iránytű, amelyhez igazodni lehet. Pontos, precíz mondatokban fogalmaznak. Nem feltétlenül értünk mindig egyet, de nagyon komolyan veszem az észrevételeiket, és megtanultam, hogy attól, hogy én idősebb vagyok, nem feltétlenül nekem van igazam. Ők bizonyos dolgokat más szemszögből látnak, a mai fiatalok szemszögéből, frissebben; és közben hordozzák azt is, amit a szüleinktől örököltünk és igyekeztünk továbbadni, azt a fajta tisztességet, kitartást, empátiát, szociális érzékenységet és fegyelmet. Alapvetően nem vagyok más ember anyaként, de a gyerekeim nagyon sokat adtak hozzá az életemhez. Annyi mindent tanul meg az ember, felelősséget, gondoskodást, amit, azt hiszem, túlzásba is viszek sokszor a félelmeimmel, az aggodásaimmal. Nem tudom, mit csinálnék, ha nem anya lennék, nem tudom, hogyan tölteném a napjaimat, én ezt már nem bírom elképzelni. Amikor a gyerekek kicsik voltak és volt három vagy négy napunk kettesben a férjemmel, nem tudtam magammal mit kezdeni. Folyton hazatelefonáltunk, minden rendben van-e. Most, mikor a gyerekek már félig kirepültek, otthon laknak, de már a felnőtt emberek életét élik, nem egy-két napba telt feldolgozni, hogy kikopott az életemből az, ami meghatározta és beosztotta a napjaimat. A lényeg, hogy jó együtt lenni. Jó együtt programot csinálni. Jó együtt színházba menni! Beszélgetni velük arról, hogy ők mit láttak a darabban. Én nem tudtam ennyi idősen így megfogalmazni azokat a hatásokat, amelyek engem értek. Hamarabb kiforrt bennük ez a gondolkodás, mint bennem.

Mennyire más a színházi ízlése színészként és nézőként?

Ha jó egy előadás, akkor néző vagyok, és elvarázsol, mint bárki más. Ha nem jó egy előadás, akkor persze rögtön azt kutatom, miért nem jó. Ebből is rengeteget lehet tanulni. A jó előadások mindig — jó értelemben véve — iriggyé tesznek, és azt érzem, én is így és ilyet szeretnék csinálni. Feldob, inspirál; és újra és újra beleszeretek a hivatásomba. Jó dolog színházba járni.